ПОЈЕДИНИ БРОЈ 50 ПАРА.

„Застава“ излази сваки дан осим понедељника и празника. — Претплата је 400 К на годину, 200 К на пола године, а 100 К на четврт године; за Америку 5 долара на годину. Претплатити се може баш на четврт године.

Издавалац „Застава“ д. друштво.

ЗАСТАВА

ОРГАН РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

Поштарина плаћена у готовом.

Рукописи за лист шаљу се на уредништво „Заставе“, а новац за претплату и огласе на администрацију „Заставе“ Нови Сад, Лазарева улица број 14. — Телефон бр. 110.
:: Рукописи се не враћају ::

Издавалац „Застава“ д. друштво.

Број 208. Нови Сад, у четвртак 15. септембра 1921. Година LII.

Социјална функција богатства.

(Свршетак.)

Друга социјална функција богатства састоји се у делима патронажем понављане филантропије. Део иметка богатих класа може бити уложен у подузећа од опште и народне користи, па ако су ова подузећа добро управљана, кадра су одбацивати корист чедну, али примерну и пристојну.

Једна анкета утемељена по Индустријалном Друштву Горње Алзације (La Societè Industrielle de la Haute Alsace) из 1878., има већ неких 14 година, основала је читаву серију подузећа такове врсте, доста продахнутих филантропским осећањем и духом, а уједно примерно искоришћујући и уновчавајући капитале, које је у та подузећа привукла. Така друштва народног кредита, од којих су се задруге Шулце-Делићевог система дивно развиле, кооперативне конзумне задруге, радничка осигурања у разним формама, бање и купке за раднике или сиромашну средњу класу, раднички станови, путнички ресторани итд.

Трећа социјална функција богатства састоји се у добровољној и захвалној патронажи, у изворним делима, која се не даду поновити. Код ових се дела остварује део жеља и троши фрагментарни прелив прихода, када се задовољи разумни живот и легитимни луксуз, из довољне преостале штедње и категорије прихода, који изискују доста студија.

Контакт се не сме изгубити међу различитим социјалним условима, патронажа је средство, да то очува. Какви год били назори демократски, овај контакт неће никада исчезнути; овај није више античка патронажа, захватајући дубоко у кесу за клијенте, него јаке фамилијарности. Овај контакт јесу пријатељски односи и симпатије са људима мање образованости, доста несретним, у правима равнима, нешто опскурним. Жена својом деликатношћу духа и језика и својом природом често блага и доста пута искрена, најбоља је учитељица на радиности по овим категоријама патронаже.

Напослетку долазе велике фундације од општег интереса, које су основали имућнији људи. Ове фундације носе њихова имена: као музеји, школе, јавна шеталишта, заводи за сироте, склоништа и отхранилишта за ванбрачну децу, болнице. Сваки човек са иметком и у богатству морао би на срцу носити и слушати глас свести и оставити фундацију ове врсте. Амерички милионари, шта више и они, као г. Карнеђи, иначе врло егзактни индустријалци, ревносни су браниоци својих права против радног народа, но они прилажу у ове плодоносне либералности врло много.

Ове три функције богатства, како смо их нацртали, закон не може декретирати; њих држи и ствара традиција, савест и рођени укус на корисном и симпатичном активитету. Биће такођер добро, да јавно мњење води рачуна о њима и да их контролише. Не испуни ли се овај захтев, неће то бити оправдање за уздржавање од овог величанственог задатка.

Осек.

По Leroy-Beanlieu-у прерадио
Адв. др. Бранислав Радотић.

Војвођанској омладини.

Пре неки дан „Застава“ је донела чланак под насловом „Наша војска“. Он је писан осећајем потеклим из дубине патриотске душе, изнашајући у њему сјајан и одушевљен одзив овогодишњег регрутовања наше дичне војвођанске омладине, која је у поносној радости поздрављена и обасипана цвећем својих сестара и од будућих им вереницâ, што су способним проглашени за војнике да часно служе под знамењем својих јуначких прадедова — под заставом са белим орлом раширених крила, окићена тракама и уоквирена српском тробојком, и да своје млађане животе положе за свог Краља и Отаџбину своју.

Овај дирљиви призор, који је писац тог чланка са тако пуно једрине и лепим колоритом са одабраним речима приказао — мени, старцу погнуте главе, гледајући већ у отворену раку своју, — мени, већ увелог листића војвојвођанске горе, од милоће потекоше сузе радоснице.

Ово узвишено дело војвођанске омладине и приличи јој. Оно не беше за мене неко изненађење, већ сигурно очекивање од потомака својих храбрих прадедова, који су силом прилика потоцима крви пролевали за неблагодарне и лажне аустријске ћесаре, бранећи им херојски круну и корумпирану династију против азијата. Иако су од њих тренутно стицали признање за своју храброст уз подло обећање златних брда, стварна награда од њих вазда им је било разочарање: силом одузимање привилегија, које им сами дадоше за самосталност и непризнање свог језика и народност.

Епоси о славним и храбрим граничарима и шајкашима још се и данас певају не само у српском и словеначком, већ и у страном народу. Немачка књижевност изнела је својим драмским делом „Граничар“ врлину и храброст Граничара. А исто тако следовала јој француска и енглеска књижевност са многим сличним издањима. И то знаменито признање страних књижевника, данашња војвођанска омладина ступајући одушевљено под заставом свог српског Краља Александра за одбрану своје велике Србије, она је тиме стекла непоречима права за признање: да је достојна својих храбрих предака, јер је она крв од крви рођене јој браће Србијанаца и Црногораца.

Народна предања играју крупну улогу у малих народа. У нашој народној поезији најлепша су места дата јунацима и добротворима. Поштовање некадашњих јунака играло је улогу и у овоме крвавом рату; оно је надахнуло извесне подвиге опште храбрости, на основу којих данашњи Срби верују да су кадри одупрети се много надмоћнијој сили и остварити значајне смерове.

Храброст је улило и једно осећање породичног достојанства, а не само личног. На то достојанство полажу србијанке и црногорке исто толико колико и људи, каткад и више него ли људи.

„Чувај част, сине“, препоручила је Србијанка своме младом сину, који је први пут полазио у рат, „јер се част лако у рату губи!“ Син са материнским благословом, од матере тако опоменут, заповеда данас једном целом армијом.

Једној Србијанки јавља се, да јој је син рањен. А да би се умањила њена стрепња, известилац пожури се да дода, како је рана у пету лака. Први узвик њен био је: „Тешко мени! Да није мој син окренуо леђа непријатељу, те су ранили у пету?“

Војвођанска омладино — ти снаго наша, ја те поздрављам.

Вел. Ник.

Чиновничке кубуре.

Ми чиновници можемо скоро сва наша министарства да нанижемо у „Застави“ на рабош. Ја ћу их колико је могуће изрећати тачно и по реду како је ко заслужио „задужујући“ чиновништво.

На прво место долази наравно Министарство Финансија, јер као што сам чуо, оно је највише криво чиновничким невољама.

Покојни министар финансија Коста Стојановић, Бог да му душу прости, био је ваљан човек и као пријатељ чиновништва хтео га је Уредбом од 5. децембра 1920., коју је и Министарски Савет усвојио и потписао, да обезбеди против свих могућих шпекуланата и скупоће, оснивањем Набављачких Задруга држ. службеника.

Да је он остао у животу, та би Уредба можда показала сјајан успех и ми би били колико толико снабдевени бар са оним што је најпотребније, а то је свакидашњи хлеб, огрев и одело.

ПОДЛИСТАК.

Јулна Ћурчић.

Из старих дана.

(Наставак.)

Тако постају основне супстанце. То је почетна, елементарна снага, основа универзума. Све почиње од ње и све се враћа њој. Она је подједнако супстрат мога тела, као и моје одеће, као и мора, цвећа, биља и камења.

Али се после узвишена самоодрицања животне битности јавља вечна, болна чежња љубави за својим разуђеним деловима. Они се траже, они се зову. Тај бол је бол свемира. Нађу ли се, они се спајају силном, неодољивом снагом.

Ђироламо узима, да се истоветне супстанце не спајају, јер тада не би било у споју тробитности и не би била љубав заступљена целим својим бићем. Он каже: „Истоветне се супстанце одбијају са исто толико силине и снаге, са колико се противне привлаче. Тако мора да је и друкчије не може да буде.“ Он узима, да је овај закон символисан у појави магнета.

Ми сад непрекидно растварамо хемијске спојеве, да би дошли до основни супстанци. Тешко иде, али ми не губимо наде. Ђироламо фанатички верује у своје истине.

Већ у првом споју основних супстанци свака тежи, да победи својом битношћу. Мисао се креће на своје вијугаве путеве, са којих их сваког трена воља враћа натраг у тежњи за одржањем свога стања мировања. Јавља се таласање. Ако је у спојевима мисао јача, таласање је брже, надјачава ли воља, таласање је спорије. — „Отуда трепери светлост“ — каже Ђироламо.

„Пустите ме — моли мисао — да одем до неба горе и видим шта су звезде.“

„Не можеш ти донде стићи — одговара воља — ја те не пуштам.“

„Можеш ти донде отићи — одговара љубав — али ми те не пуштамо. Ти ћеш нас оставити и нећеш доћи натраг.

„Ти си лакомислена, превртљива, непостојана“ — каже воља.

„Ти си неотесана клада“ — каже мисао.

„Ти ме буниш у мом мировању.“ — Ти ми сметаш у мом летењу.“

Оваквим дијалозима означава Ђироламо узајамни однос три праоснове.

—

Тешко је казати, како Орсини замишља ова последња зрнца универзума. Његово је одређење чудно, необично, фантастично, али зато опет тако чаробно привлачно! Он узима, да су сва зрнца исте врсте међусобно потпуно једнака. То су физичка бића са осећањем. Сваки додир споља изазива промену њихова унутарња стања, на која увек одговарају — реагују. То је једна од силно важних способности у каснијем развитку. Зрнца воље су жута бића са правим линијама — поред бескраја осталих способности. Зрнца мисли су права бића са вијугавим линијама — поред бескраја осталих способности. Зрнца љубави су црвена кружна бића — поред бескраја осталих способности.

Ђироламо каже: „Ево потврде Питагориној теорији, да је свет постао из бројева.“ За њега је после броја три, број седам други свети број. Зашто број седам?

Ово је најчудније у целој његовој науци. Он каже: „По физичким законима, када се измешају два тела, добија се неко треће, што није ни једно ни друго, а једнако припада и једном и другом. И код спајања три супстанце јавља се мешавина по истим законима, чему је резултат, да се код основних супстанци — и касније увек — јављају не три, него седам способности од сваке врсте. Ово је у физичким појавама од нарочита значаја. Казаћу ти пример из света боја.

Ђироламо каже: „Христос није само оснивач религије, Он ће бити и на челу нове, праве науке.“ Супстанце се спајају увек истим редом. Правило за тај ред нашао је Ђироламо у једној Христовој реченици: „Када одем на небо, сешћу с десне стране оца.“

Воља — жуто биће — у сваком споју има лево од себе плаво биће мисао. Међусобна мешавина — зелена боја са осталим способностима. Она се раздваја међу вољу и мисао. Између љубави и мисли — љубичаста боја са осталим способностима. У мешавини љубави, она прима и потенцује способности друге две битности. „Узима на себе грехе света.“

Једним чудним случајем растворили смо стакленом призмом сунчане зраке и нашли овакав ред — ти га познајеш из дугиних боја: црвено, наранџасто, жуто, зелено, отворено плаво, угасито плаво (мисао у кретању има светао принцип стварања и таван рушења), љубичасто.

Први спој основних супстанци је први атом. Они се — атоми — спајају и даље. Узрок разноликости атома је разноликост основних битности и њиних мешавина по површини атома. Сваки нов атом има другу боју и облик по строгом реду напред означеном. Облици атома су геометријске фигуре сличне Платоновим козмичким телима. Таквих облика има седам. После се са сваким осмим понављају облици, боје и способности са повећаном тежином. Број елемената је тако — по Орсинију — немогуће одредити.

(Наставиће се.)

Судбина је пак хтела, да он умре, а Уредба, коју је он заједно са осталим министрима, који су је потписали, а остали живи, у једаред постаде папир без вредности, јер га газе сами потписници његове колеге министри и наследник му.

Његов наследник министар финансија, и ако демократа, није могао да схвати свога великог предходника, јер је том Уредбом сакупљене милионе, као што сам дознао, употребио на помагање руских избеглица, а Савезу Набављачких Задруга који је требао добити сав тај новац на руковање бацио је једну мрвицу од 5 милиона круна, да он том свотом обезбеди све потребе стотине хиљада чиновничких чланова.

Зар то није женијалан финансијер? Од чиновника силом устегнуте милионе даје он избеглицама, а чиновници нека се и даље злопате, гладују и иду подерани.

Ми браћу Русе поштујемо и волимо, али валда нисмо ми чиновници на првом месту позвани, да их издржавамо.

Је ли Коста Стојановић са својом Уредбом то хтео постићи? Не!

Зашто се банке и ратни милионари не употребе за ту племениту сврху и дужност? Нека се не почне с репа н. пр. од бирцуза и кафана, јер човек у њих иде само од своје воље, али жива уста траже хлеба, масти, дрва за зиму и т. д. Одатле је почети сузбијати скупоћу, г. министре, а ако хоћете да своје име обесмртите удрите по милионарима и банкама. Но чини нам се да је кисела јабука за једног демократског „банкократског“ министра.

Г. министар финансија мисли, да је чиновништво највећа марва и да оно мора увек да вуче државне таљиге.

Код овог ресора морам да напоменем још и ово:

Као што сам чуо, овдашња Набављачка Задруга обратила се Министарству Финансија са молбом, да ју на основу Уредбе опрости од пореза на довоз шећера, јер би на тај начин добила за 8 круна јефтиније шећер.

То је одбијено.

Да видимо рад других министарстава.

Иста задруга обратила се Министарствр Пољопривреде и вода, да јој даде са државног добра „Косанчић“ потребну количину пиринца у смислу Уредбе по режијској цени.

Одговорено јој је, да може добити, али не по режијској цени, него за 1 динар скупље, пошто ју и остали трговци добијају. Режијска цена је била 4 динара, а после две три недеље продана је сва количина пиринце једном трговцу за $3^1/_2$ динара по налогу Министарства, ал само не знам на основу које Уредбе и коме.

Министарство Шума и Руда на преставку исте Задруге даје Задрузи угаљ врднички по цени по којој га продаје и осталим трговцима.

За дрва у опште не одговара, ма што је већ протекло 3 месеца од предаје преставке и што чиновници већ чекају на та дрва.

Министру Правде је поднета молба за жито са секвестрираних добара. Молба та не може се наћи нигде у министарству и зато није и не може бити решена.

Министарство Саобраћаја, по Уредби, треба да дозволи превоз по минималној тарифи. По добивеној информацији од Савеза он неће за то ништа да зна.

Министарство за Социјалну Политику требало би сада да одлучи, хоће ли тој Задрузи дати безкаматни зајам или не, но већ његов Одсек у Новом Саду у напред изјављује, да је то тешка ствар, јер да у Уредби за снижење односно сузбијање скупоће један члан вели, да се тек има донети правилник, по којем ће се новац поделити таковим Задругама.

Шта ће бити ако се тај правилник на годину или никако не створи?

Министарство Грађевина се пак умољава, да сагради што пре пут, којим би та сва Министарства све то, на што се обвезала Уредбом, доставити могла Задругама, јер ће чиновништво иначе пропасти поред све своје доброте.

А шта ће онда држава без њега?

Нека одговоре г. г. министри.

Један десператни члан
Набављачке Задруге.

ПОЛИТИЧКЕ ВЕСТИ

Помоћ Русији.

Иако су прилике у Русији страховите, јер глад и болести десеткују становништво, Совјетска Влада не излази никако у сусрет међународној комисији за помоћ руском народу. Совјетска Влада изражава своје негодовање и протестује против тога што се у тој Међусавезничкој Комисији налази и Француз Нуленс, који заступа политику интервенције у Русији. Совјетска Влада осуђује и држање Француске, која лиферује Пољској и Румунији муницију. Она изјављује да Међународна Комисија може добити довољне информације о приликама у Русији од Норвешке и Немачке, те да није потребно да се Комисија на лицу места информише. Исто тако ће те две државе осигурати довољну контролу при подели хране, коју ће Савезници послати у Русију. Другу какву савезничку контролу Совјетска Влада не мисли да дозволи.

У Шпањолској.

Вести из Шпањолске јављају о великим немирима. С једне стране јављају да су усташи у Мароку заузели Мелилу, а с друге стране се потврђују вести да је у неколико градова Шпаније букнуо преврат, који има комунистички карактер. У Мадриду је било оштрих изгреда и уличних нереда. Влада стоји пред падом. Говори се да су и неки делови војске прешли побуњеницима.

Мађарска изазивања.

Држање Мађарске у Бургенланду изазвало је код Савезника велико неповерење и нерасположење. Истина је да су Савезници споро решавали и доносили ноту мађарској влади, али најзад је мађарска влада са својим држањем изазвала негодовање чланова конференције Амбасадора, који су, примивши одговор мађарске владе да ова хоће да уведе ред у Бургенланду, али да хоће да задржи другу зону као залог за плаћања Аустрије, означили ово као дрскост према Великој Антанти.

Да би створили реда у Западној Мађарској, Савезници су решили да пошаљу онамо антантине чете из Горње Шлезије.

У чешкој штампи се изражава мишљење да све мере Савезника неће бити довољне да укроте Мађаре, него да ће бити потребно да се Мала Антанта умеша и начини реда међу Мађарима.

Мађарска и Друштво Народа.

Мађарска је поднела Друштву Народа молбу да и њу приме у Друштво. У најкраћем времену ће се на седници Друштва Народа расправити и то питање. Предвиђају мишљење да Мађарска неће бити примљена. Против ње ради не само Мала Антанта, наводећи опасност која прети Средњој Европи од Хабсбурговаца, него су против Мађарске и сви остали делегати због држања Мађарске у Бургеланду. Мађарска неће бити примљена у Друштво Народа, пре свега донде, док Мађарска не преда Западну Мађарску Аустрији. „Журнал де Деба“ вели и то да Мађарска не може постати члан Друштва Народа, док се прилике у Мађарској не среде. Мађарска мора делима показати своју искрену и чврсту вољу да испуни све своје обавезе према Тријанонском уговору и, нарочито, мора озбиљно и стварно своју војску да демобилише.

Покрет у Индији.

Највећу бригу задаје енглеској влади националистички покрет у Индији. Пре кратког времена су се у Индији задовољавали са неком врстом самоуправе, но данас траже потпуну самосталност. Њихово гесло гласи: „Индија Индијцима!“ Под тим геслом бесне у Индији крвави устанци. До сада је енглеска влада успевала да влада над Хиндусима помоћу Муслимана, које је помагала против Хиндуса, а који су увек угушивали устанке ових. Но сада је дошло до споразума између Муслимана и Хиндуса, нарочито од како је Кемал паша објавио свети рат против Грка и Енглеза, и од како је Енглеска отворено устала против Турске. Сада су Муслимани и Хиндуси удружени у својој мржњи против Енглеске.

Цео тај покрет у Индији потпирује Совјетска влада. Оно је употребило бедно материјално стање у Индији за ширење бољшевичког покрета под видом националне борбе за независност Индије.

Енглеска влада показује у најновије време неку сусретљивост према жељама Индијаца, те је и признала неку законодавну скупштину, али они проводе пасивну резистенцију у сваком погледу.

Отварање главне филијале у Новом Саду Управе Фондова из Београда.

Управа Фондова из Београда основала је своју главну филијалу у Новом Саду и отпочела рад од 15. августа о. г. Територија је ове филијале Срем, Банат и Бачка.

Оснивањем ове филијале задовољено је не само захтевима политичко-економским, него и захтевима новчане пијаце, те се отварање главне филијале Управе Фондова у Н. Саду као средиште финансијског промета и трговине целе Војводине искрено и радосно поздравити може.

Управа Фондова у Београду, као што је познато, јесте државна кредитна институција, чија је организација као и сврха и задатак одређен „Законом о Управи Фондова од 8. јула 1898. са изменама и допунама од 21. фебруара 1906.“ за тим „Изменом и допуном закону о уређењу Управе Фондова и одредбе о проширењу њеног круга рада“ као и „Привременом Уредбом о допунама и изменама у организацији Управе Фондова Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца од 12. августа 1920.“

Управа Фондова, са добром изградњом мреже својих филијала, а сврха је ових филијала, да новчани промет што боље регулише, ради што брже циркулације укупног финансијског и кредитног промета свога, а тим начином даје могућност и средства за што већим развијањем, снажењем и подизањем финансијско-економског стања у целој земљи са сврхом и задатком — у најкраћим потезима изнето — да финансијски потпомаже, подиже и јача привредне, трговачке и занатлијске народне слојеве, дајући веома повољне и јефтине кредите и обављајући, према чл. 5. закона о Управи фондова савесно са чл. 1. о „измени и допуни закона о Управи Фондова“, у главном ове банкарске послове: хипотекарне и ломбардне (зајмови на некретност и ефекте), ескontовање и ресконтовање меница и девиза, врши послове жира и конто-корената, издаје чекове, упутнице и акредитиве. Осим овога круга рада Управа Фонодова са својим филијалама врши и веома важан задатак у финансијском и привредном погледу и тим, што прикупља уштеђевину у народу, те прима и најмањи улог на штедњу, почевши од једног динара према чл. 42. Закона о Управи Фондова. Прикупљени од народа капитал савесно га сређује, поуздано чува и користоносно умножава са сврхом, да тај и таки капитал пласира, где се новчана потреба у народу укаже.

У савезу са одредбом овога члана (42.) закона о Управи Фондова потребно је истаћи и нагласити веома важну одредбу чл. 4. истога закона, према којој одредби гарантује наша држава за све обавезе Управе Фондова као државне кредитне институције. Тај факат даје потпуне и највеће гаранције — као ни један новчани завод — за све улоге уложене на штедњу у Управу Фондова и у њене филијале.

(Свршиће се.)

Кратке вести.

— У генералној дирекцији царина завршен је распоред царинских чиновника у целој земљи.

— Из Београда су протерани неки козаци, који су ширили бољшевичку пропаганду. Међу њима има и неколико официра.

— Виша педагошка школа у Београду још неће отпочети рад.

— У Београду ће се образовати нови Државни Одбор, чија ће дужност бити да се стара о припремама за све државне јавне манифестације и о пропаганди у земљи и у иностранству.

ВЕСТИ.

— **Позориште.** У среду ће се певати Сметанина позната опера *„Продана Невеста“*. Ова је опера на свим светским бинама пожњела велики успех, те је и на нашој позорници добила сва признања, која заслужује. Главне партије певају: гђица Б. Дубска: г. г. Кранчевић и Николајевић. У четвртак се понављају Шилерови: *„Разбојници“*.

— **Тешкоће при вађењу путних објава.** Туже нам се многи из грађанства, да при вађењу објаве морају да чекају по који пут цело доподне због огромне множине света, која вади објаву, а која се само на једном месту издаје. Молимо надлежне, да ту ствар уреде на тај начин, што би се путне објаве још на ком месту издавале.

— **Заплењено сребро.** Како дознајемо, наша полиција је запленила велику количину сребра од једног господина, коме је дужност била да то сребро, као ратни плен, преда држави, а не да га задржи за себе.

— **Поднео оставку.** Јављају нам из Ср. Карловаца, да је епископ Николај дао оставку на положају епископа охридског.

— **Енглески краљ хтео да спасе руску царску породицу.** Један немачки лист на основу поузданих информација и докумената тврди, да је енглески краљ у 1917. год. хтео да спасе руског цара са породицом. У томе су га подржавали шпањолски краљ и руски министар Миљуков. Међутим је Керенски чинио све, да им тај план осујети. Запленио је разне депеше и поруке, а царску породицу је разним лукавством испочетка тајно, но касније и јавно задржавао од тога пута.

— **Сабља краља Александра Обреновића.** У Сплиту је полиција пронашла код једног трговца сабљу краља Александра Обреновића, коју је овај једном приликом добио од персијског шаха. Сабља је врло скупоцена и украшена је златом, сребром и слоновом кошћу. Трговац је сабљу купио од једног бечког трговца, који је ову опет купио од једног аустријског мајора. Пошто је ова сабља заиста за време окупације из Београда украдена, враћена је сада натраг у дворску ризницу.

— **Нов танк.** Енглези су саградили нов танк, који се од пређашњих одликује тиме, што може да пређе преко сваке реке, ма како била дубока. По суву може да се креће брзином од 38 километара на сат. Ето, тако се Енглези спремају за — мир.

— **† Поп Љубиша Милановић.** Из нових Карловаца нам пишу: Јуче је заклопио очи наш честити поп Љубиша Милановић. Уз огромно учешће нашег света легао је у гроб човек, који је био изразит тип борца за народ и права широких маса народних. Још као млад поп, дошао је у сукоб са „вишима“ у нашој борби за народну управу у црквеном животу. Као многогодишњи члан Централне Управе Радикалне Странке био је покојни поп-Љубиша изложен, да као експонент страначки са противницима радикалне странке стане очи у очи и свагда је том приликом показао, да начела радикалне странке имају у њему тврдог, одлучног и мудрог заступника. Немогући се помирити са духом и методом који је завео патријарх Бранковић, он је радије отишао у пензију, да може још више посветити своје способности раду народном и челичењу народа, с поуком да честитост и чврсто држање радикалне странке морају донети плода у борби против противника народне слободе и народног слободног кретања. После смрти његове можемо смело рећи, да су уверења поп-Љубишина о будућности нашој и одушевљење за програм наше странке у његовим грудма нашли право огњиште, као код човека, који свесно зна, шта припада народу. Поп-Љубиша може служити примером, шта може учинити човек у борби за народ а да за себе не тражи ништа друго, доли само срећу народну. Поп-Љубиша је у радикалној странци гледао идеал народне душе и у њезиној срећи тражио је срећу да програмом својим донесе срећу врлом народу нашем. Нека је слава поп-Љубиши и вечни спомен међу нама.

— **Жељезничка несрећа.** Јављају из Париза, да се тамо догодила огромна жељезничка несрећа. Експресни воз Штрасбург—Лион испао је 10. о. м. из колосека. Четири путничка вагона и један поштански превернули су се и том приликом остало је 32 мртва и 50 рањених.

— **Петролеума!** има друштво „Комерција“ из Беча од познате светске рафинерије минералног уља „Фауло“; исто друштво поседује у Новом Саду 60000 кг. I. чистога рафинираног белога петролеума и нуди у добрим терованим дрвеним бурадима, средњим као и малим трговинама на продају, поједина бурад могу се добити по најјефтинијој цени. Управитељ истога друштва гроф Ото Брил остаје овде недељу дана и станује у Јелисавета хотелу број телефона 5 где прима поруџбине. 2035 1—1

— **Једна молба.** Молим госп. потпуковника Радована Петровића, који је био у 14. кадровском пуку 1914. и 1915. год. и госп. капетана I. кл. Михајла Миленковића из исте команде, да ми се јаве ради добровољачких података. Бићу им веома захвалан. Уједно молим Београдске листове да ову молбу прештампају. — С поштовањем Влајко Нинковић, добровољац, Лединци. 2017 3—3

Једна изнуђена резолуција и повереница.

3. септембра т. г. сазвао је г. Сима Димитријевић, привр. сремски школски надзорник један наручени збор учитељства из жабаљског среза, једино у својој личној ствари, поводом мојих оптужби, штампаних у 157. и 167. броју „Заставе“. Г. Димитријевић обратио се био тужбама Просветном Инспекторату, Министарству Просвете, Државном Одветништву, па тек, кад је увидео, да код једино надлежних фактора не може сигурно и ускоро успети, обратио се подручном и од њега зависном учитељству, да га брани и пере од истинитих и верно приказаних навода, који се односе на његов надзорнички, а не, као што ми се у резолуцији подмеће, просветно-школски рад.

И тај охоли и уображени г. школски надзорник спао је сада на „признање и похвалу“ оног учитељства, од кога се иначе поноси.

Из целог жабаљског среза, потписало је ту мизерну резолуцију, (коју је или сам г. надзорник, али на сваки начин, под његовим надзором, унапред неко саставио, а после је накнадно на збору крпљена и дотеривана) свега 7 словом седам Срба учитеља, 11 делом мађарских, русинских и јеврејских учитеља (који нису положили испите из српског језика) и 2 русинске учитељице, а осталих 20 потписа чине саме учитељице и забавиље. Најинтересантније је, да су му ту повереницу (резолуцију шта ли је?) потписали баш и они, који су се против њега, предамном жалили, што је најбољи доказ, да су сироти учитељи под пресијом и бојећи се његове освете (г. Сима је познат као осветољубив човек) морали потписати резолуцију, да силног г. Симу умилостиве и ублаже, да их у будуће, приликом прегледа школског рада, ослободи гњаваже и вакерања му.

Апстрахирајући од те чињенице, да је жабаљски сремски учитељски збор прекорачио свој делокруг, прејудицирајући судском решењу, сматрам овај поступак г. надзорника, као атентат на слободу мишљења учитељског и злоупотребу званичне му власти.

Ја за сваку реч, за сваку запету узимам пуну одговорност за објављене чланке у „Застави“ те ћу и пред надлежним судом доказати, да је г. Димитријевић био онај архи-Мађарон, кад се дрзнуо, као бивши управитељ жабаљских школа, да наређује, да се чак и школска икона св. Саве уклони из школских дворана, а тим фактом је непобитно доказао, да је у гоњењу и мржњи спрам свега што је српско, био прави насљедник Синан-паше у XX. веку.

Што се тиче 2. тачке „резолуције“, да сам у 157. броју „Заставе“ написао чланак у име „свију“ учитеља жабаљског среза, то је апсолутно неистина, јер когод зна логично мислити и читати увидеће, да сам онај чланак, који је са пуним мојим именом потписан, (а не, као што се г. Димитријевић са својим чланком у 636. броју „Јединства“ кукавички сакрио за уредникова леђа) сам из своје побуде написао у име своје и оних, који ће на суду, под заклетвом, посведочити, да се са мојим чланком слажу.

Ја сам се са гнушањем оградио и на збору протестовао против „резолуције“ и онаквог сервилног држања сакупљеног (по „бефелу“) учитељства и по старом мађарском начину и јавног гласања поверења, што је остатак покојног мађарског режима.

Карактеристично је, да г. Димитријевић неколицину од незаинтересоване интелигенције није хтео пустити ни у ходник, где се држао збор, по свој прилици зато, да и други свет не види и не чује бруку и натезање са резолуцијом.

Г. Димитријевић се након тога збора узда, да ће му сада испасти за руком, да њему мрског Весића, (а не као што се пристрасно и једнострано у резолуцији тврди, да ја „лично“ мрзим г. Симу) премести гдегод у Албанију (као што му је у „поверљивом“ акту претио), јер ето, око 50% учитељства било је присутно на том нарученом збору, а оне остале колеге, нека сâм и испита, зашто нису дошли на збор, па ће добити онакав одговор, какав и заслужује. Нека се г. Димитријевић најпре захвали на звању среског шк. надзорника, па би онда тек видео, колико би потписа, на повереницу му скупио. Јер, забога по некој чудној логици г. Димитријевића, не треба њега казнити премештајем за несавесни и незаконити надзорнички рад, за мађаризације у срп. школама и несрпско држање под мађарском ером, већ мене, што сам се усудио, да у „Застави“ радикалном полит. листу изнесем на јавност његове неисправности.

Али ја се у правду Божију уздам, да му се та његова „врућа“ жеља под српском ером неће испунити (ако има правде и зак. реда у овој држави) све дотле, док надлежни судови не донесу коначно решење, да су моји наводи у „Застави“ скроз неистинити и намерни (???).

Оволико за сада на ту изнуђену резолуцију и „повереницу“ г. Димитријевића.

Чуруг, 4. септембра 1921. год.

Јован Весић,
српски држ. учитељ.

„Дунаву“ и „Слободи“.

О унутрашњим школским приликама не налазим се побуђен да јавности одговарам. Док је била наша гимназија вероисповедна, стајао сам под власти Патроната, а сада под Министарством Просвете, које су изрекле суд о моме досадашњем раду у школи. Кога занима мој рад, нека се обрати на та два форума односно њихове архиве, па и на моје ученике.

На сегединској парници осим мене беше и око тридесет сведока. Од тих ако који изађе са пуним именом, одговорићу му. Иначе Фрањин ни Карлов Тиртеј нисам био. Пету божју заповест увек сам набљудавао. Децу своју, па ма то био и јединац нисам учио, да је Аустро-Угарац. Тиси, да му је политика оправдана после објаве рата нисам писао. Тулипанску значку као символ „српства“ у рупици од капута никад носио нисам. Кривоклетник нисам. Извознице, пасоше, дозволе за становање ником набављао нисам. Бигамији сам противан. Народносни министар за „Јужну Угарску“ нисам хтео да будем. Са ђацима па ма то и женски били, увек сам морално опходио. Српску војску никад циганима назвао нисам.

Нови Сад. **Глиша Мирковић.**

Из службеног курсног листа.

новосадске продуктне берзе.

13. септембра 1921. год.

Пшеница бачка, 78 . . .	1025	1020
Раж бачка	860	—
Овас (зоб): бачки	775	—
сремски	—	775
Кукуруз: бачки	785	—
банатски, лађа	775	—
Брашно: № 0, базис . . .	1500	—
Nr. 7, с врећама . . .	1220	—
Мекиње: стан. бачка . . .	515	480
Пасуљ:		
бели, нови стан. бачка .	—	1010
бели, стари	970	—
Семење:		
кудељно семе, старо . .	600	—

Примедба: Тенденција непромењена, код пасуља чврста.

Брзојави.

(Брзојавна Агенција „Војводина“ Нови Сад.)

Повратак Њ. В. Краља.

Београд, 14. септембра. Из Париза се јавља: Њ. В. Краљ Александар је известио владу, да се у Версаљу већ толико опоравио, да може сада продужити и већи пут. Према плану, Он би дошао у Београд 25. о. м. те би присуствовао 40-дневном парастосу Свога Оца, Краља Петра I. Ослободитеља. Њ. В. Краљ Александар жели да му се приликом Његовог повратка у отаџбину не приређују никакви нарочити дочеци.

Мађари и печујски рудници.

Београд, 14. септембра. Према свакодневним вестима из Печуја мађарска влада стално интернира у масама тамошње рударске раднике. Да би се то прикрило, влада је наредила да се радници из Печуја спроводе у бломбираним вагонима под јаком стражом. На овај начин настаће опасност, да ће у печујским угљеним рудницима од једном престати сваки посао и неће се угаљ у опште производити. А како је познато наш саобраћај је у многоме упућен на печујски угаљ. Ако мађарска влада настави са својим злонамерним и штетним деловањем против лиферовања угља и наш саобраћај може доћи у озбиљну кризу. Стога је наша влада већ предузела све мере код мађарске владе, да се осигура наш контигенат угља, јер ће београдска влада у противном случају бити приморана да нареди поновну окупацију целе Барање.

Министарски савет.

Београд, 14. септембра. На синоћној седници Министарског Савета су претресана врло важна питања. Министар председник г. Никола Пашић је реферисао о ноти Савезника упућеној мађарској влади и изјавио, да у погледу држања према Мађарској, Мала Антанта заузима заједничко становиште и да су све три државе спремне да и оружано приморају Мађарску на поштовање тријанонског уговора.

Министарски Савет је осим тога претресао и нека текућа питања, издао једној групи концесију за зидање моста Београд—Земун, одобрио неколико кредита, потписао више указа. Министар финансија др. Кумануди је реферисао о наглом падању динара на берзи и изложио своје становиште. Влада је једногласна у томе, да се у погледу увоза мора приступити новим рестрикцијама, како би се наша валута поправила. На предлог министра Пуцеља забраниће се увоз прерађеног дрвета, пошто је и чехословачка влада забранила увоз шљива из наше земље. Министар унутрашњих дела г. Прибичевић је известио своје колеге о приликама на северним границама наше земље. Пуцељ је изложио тешко стање Словенаца који су потпали под италијанску управу. Влада ће у том правцу код римске владе предузети хитне кораке.

Хапшење комуниста.

Београд, 14. септембар. Јуче после подне је београдска полиција спровела београдском суду бившег комунистичког посланика за Црну Гору Павла Жижића, који се био одметнуо у гору и народу проповедао о комунизму. Њега терете веће кривице.

Такођер је предат београдском суду и Влада Марковић, бивши комунистички посланик, који је живео у Новом Саду, а кога је пре неколико дана ухапсила новосадска полиција на тражење београдског суда. Истражни судија је Марковића одмах саслушао, да би утврдио његове везе, кривицу у припремама на атентат, пошто је оптужен од неколико ухапшеника.

Друштво Народа против Мађарске.

Београд, 14. септембра. Из Женеве се јавља: У одбору Друштва Народа за решавање о пријему Мађарске у Друштво Народа, Малу Антанту заступа једино Таке Јонеску, румунски министар спољних послова. Код већине у одбору влада мишљење да се Мађарска за сада никако не прими, док не испуни све одредбе мировног уговора. Таке Јонеску је у том правцу показао већ јаку делатност. По свој прилици ће 2/3 гласова пасти против пријема Мађарске.

На прекјучерашњој седници Друштва Народа изабрана је за потпредседника Друштва др. Бенеш, чехословачки министар спољних послова; листови тврде, да је то први велики успех Чехословачке у спољној политици.

Терор Мађара.

Београд, 14. септембра. Терор мађарских власти у недавно испражњеним местима, а нарочито у бајском трокуту је грозан. Тамошње становништво живи у сталном страху и у масама бега преко границе. Хапше се и батинају, нарочито наши људи, без икаквог разлога. Тако су Јовановића трговца вином дотле тукли, док га нису претукли и он је брзо подлегао озледама. Некога Јукића су обесили. Многе људе, па и неке Мађаре су тукли на мртво име. Овим поводом скоро сви ондашњи листови траже брзе интервенције наше владе.

Београдске вести.

Београд, 14. септембра. Пашић је јуче примио америчког посланика при нашем двору, који је сада дошао са свога допуста. Сутра ће примити бугарског опуномоћеног министра Тодорова.

У Београду од сутра почињу излазити два нова листа, Протићев орган „Радикал“ и „Нова Штампа“.

Један део београдских листова пише, да становништво у Војводини баш не уписује 7% зајма онако, како би то могло чинити.

Јуче је у Пуљу потписан споразум између наше и италијанске делегације о заједничком риболову на Јадрану. У скоро ће овај споразум следити споразум трговачко-економског карактера.

Војска и жандармерија су у потери за Хусејином Бошковићем и Јусуф Мехонићем имали са њиховим бандама непосредан сукоб. Дружине броје око 200 људи, који су подељени у веће групе.

Управник: Јаша Томић.
Одговорни уредник: Трива Милитар.

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ.

Ожалошћена породица ненадном смрћу

Љубомира Милановића

умиров. свештеника

благодари свима и сваком на указаној услузи и саучешћу у болу своме. Нарочито пак благодари преч. г. Душану Страхинићу свештенику из Новог Сланкамена. Свему грађанству Ново-Карловачком, Старо Пазовачком, Инђијском и Сланкаменачком који указаше последњу почаст испративши пепео покојника.

Благодари г. Јоци Кумановићу учитељу, на чијим се рукама мили покојник и растао са овим светом, и који га у дирљивом говору испрати над отвореном раком у царство мира, г. Славку Михајловићу чији говор беше оличење љубави народне, коју је покојник непомућено уживао, те се и опростио с њиме у сред села, у сред народа.

Учитељству Ново-Карловачком на присуству са школском децом.

Нови-Карловци (Сасе), 10. IX. 1920.

уд. **Ангелина Милановић** са децом.

2023 1—1

ГОРИВО ДРВО

I-а. букове цепанице и резана дрва добавља одмах на вагоне

КРОАЦИА Д. Д. за индустрију дрва

Загреб, Зрињевац 17. **Тел. 1-57.** Брзојав: **Lignum.**

6—8 1873

ВЕЛИКО СТОВАРИШТЕ НАМЕШТАЈА БОГАТО СОРТИРАНО У ВЕЛИКОМ ИЗБОРУ

ПЕТРА ХЕМЛЕРА НАСЛЕД., НОВИ САД

ШАФАРИКОВА (ИМРЕ ТЕКЕЛИЈА) УЛИЦА 28., СПРОЋУ ЕВ. ЦРКВЕ.

2029 1—8

Част ми је поштованој публици до знања ставити, да сам добио већу количину прве врсте **енглеског шкофа** у разним бојама, те израђујем како одела, тако и зимске капуте по укусу поштованих муштерија. — Цене врло солидне без конкуренције. — Послуга брза и тачна.

За многобројну посету моли фирма:

Ж. СТОЈШИЋ, енглески кројач

НОВИ САД, Милетићева ул. Преко од „Линде“.

2020 1—3

СВЕЖЕ ГОВЕЂЕ МЕСО

Част ми је п. н. грађанству до знања ставити, да од 14. септембра о. г. у својој постојећој кобасичарској радњи, почињем свакодневно сећи свеже говеђије месо, уз цену од 20—24 круне килу. Прима роба. У Н. Саду у згради Трандафилкиног сиротишта. С поштовањем

МАКСИМ ДАМЈАНОВИЋ

месар и кобасичар.

2038 1—3

КОВАЧКОГ УГЉА

Печујског и Ртањског

КОЛАРСКОГ И ГОРИВОГ ДРВЕТА

свих врста

ЦИГЉЕ И ЦРЕПА

најбоље каквоће добије се у свакој количини на

стовариштy дрва и угља

Д. Бјелић и Келер, Нови Сад

Гизелин трг 1. **Телефон 117.**

1649 16—104

СОЛИ БЕЛЕ, прве врсте, **Румунске и Немачке** у врећама.

ВРЕЋЕ, од јуте, прве врсте, **Американске,** продаје најјефтиније

1986 3—3

ДИМИТРИЈЕ ВРНЧИЋ

код Српске Трговачке Банке

НОВИ САД, Краља Петра улица бр. 10.

Брзојави: ВРНЧИЋ НОВИ САД. Телефон: 183.

Половна вршаћа машина

самоходна 10 коњских снага, фабрикат Clayton Schutleworth са целим гарнитуром у добром стању на продају. Видети се може у Баноштору (Срем) код Немета. Поближа извешћа даје Јанко М. Грекс - Гложан, Бачка. 2031 1—3

КУЋА НА ПРОДАЈУ

у Сечењијевој улици број 34. — Упитати у Верешмартијевој улици број 12. 2030 1—3

Најбољи и најјевтинији

ЈОРГАНИ

добивају се једино у јорганџијској радионици

Мише и Зорке Милићев

Нови Сад Милетићева 17.

Ценовник шаљу сваком на вахтев безплатно.

1798 7—20

2032 1—1

Особа, која располаже са 100.000 круна капитала, желела би ступити у компанију у било каквом трговачком или занатлијском послу. — Понуде на Администрацију листа.

Са више годишњом праксом општински **порезни** руководитељ тражи место, за одмах ступити, понуде на администрацију слати.

2036 1—2

---

1 помоћника за шпецерајску и 1 помоћника за галантеријску и кратке робе струку потребује трговина на вел.

Милеусниће и Хофман, Рума

2034 1—3

Министарство Финансија Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца.

7% државни инвестициони зајам г. 1921. у износу од Дин. 500,000.000.

ПОЗИВ НА УПИС

Министарство Финансија Краљевине Срба, Хрвата, и Словенаца, на темељу Уредбе од 27./VI. 1921. ДБр. 7941 узакоњене чланом 130 Устава позива на упис

7% државног инвестиционог зајма 1921. у номиналном износу од Динара 500,000.000.

Овај је зајам инвестициони и употребиће се искључиво у сврху опћега добра као: оправке, доправке и проширења жељезничког саобраћаја, подизања нових и довршења започетих жељезничких пруга, уређења и подизања пристаништа, путева, друмова и т. д.

Номинални износ зајма је Дин. 500,000.000, издан ал пари, у комадима по Дин. 100, 500, 1000, 5.000 и 10.000 у 50.000 серија по 100 бројева, а камате су 7% годишње, које се исплаћују декурзивно без икаквих одбитака, у полугодишњим купонима, и то 15. марта и 15. септембра сваке године код свих јавних благајница и овлашћених новчаних завода, без икаквих одбитака пореза, биљега и такса.

Први купон доспјева 15. марта 1922. За време од 10 година овај се зајам не може конвертирати, ни у том року каматна стопа смањити. У случају да се зајам након 10 година конвертира, има се сопственицима обвезница понудити исплата у номиналном износу.

Зајам је амортизациони и издаје се на 50 година. Амортизација почиње 4. године након емисије и врши се једанпут годишње код Генералне Дирекције Државних Дугова, извлачењем или откупом, по уређеном амортизационом плану, који је на обвезници утиснут. Зајам је обезбеђен хипотеком, а потребна сума за ануитет (камате и амортизацију) уносиће се сваке године у буџет, а за покриће служиће у првом реду доходак дотичног инвестиционог објекта.

Купони застаравају за 5 година након доспјекта, а извучене обвезнице 30 година након извлачења.

Зајам ће бити котиран на свим домаћим берзама.

Обвезнице овог зајма равноправне су са осталим државним обвезницама; уживају пупиларну сигурност, могу се полагати као кауције, употребити за фондове, задужбине, депозите, код свих јавних благајна и приватних подузећа.

Обвезнице могу се ломбардовати код Народне Банке Крљевине Срба, Хрвата и Словенаца и њених филијала, према законским прописима.

Обвезнице и купони овог зајма ослобођени су сваког садањег и будућег пореза и прореза, како државних тако и осталих (обласних, окружних, среских и опћинских) као и свих такса и дажбина у Краљевини.

Упис ће се вршити од 1. до 30. септембра 1921.

код свих новчаних завода Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца, по горе споменутим условима (за сваких 100 Дин. обвезнице, Дин. 100 у готовом).

За контролу употребе овог зајма изабраће се један парламентарни одбор.

По утрошку целога зајма поднеће Министар Финансија Народној Скупштини Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца извештај о целокупној употреби његовој.

Београд, месеца јула 1921.

Министар Финансија

1978 4— **Др. КОСТА КУМАНУДИ** с. р.

Штампарско подузеће „Застава“ д. д. 952--921.